

Nikaah Buusu-Lakk.6

Description

Kana beeknaa Laata?

Iddaa

Jechi **iddaa** jedhu jecha “aal-adda fi al-hisaab” jedhaman irraa kan fudhatameedha. Al-adda-lakkaawudha, al-hisaab-herreegudha. Kanaafu iddaan iddaa kan jedhameef ji’oota ykn marsaalee lagu lakkaa’u irratti waan hundaa’u efii.

Akka shari’aaatti **iddaa** jechuun dubartiin takka erga abbaa manaa ishii irraa addaan baate booda nama biraatti heerumuun dura yeroo turtii ishiin turtuudha.

Faaydaa iddaa keessa jiru

1-Garaan ulfa irraa qulqulluu ta’uu mirkaneefachu. Dubartiin erga heekkamte heerumuun dura yeroo muraasaaf turuun ulfa irraa qulqulluu ta’uu ni mirkaneefatan. Ta’uu baannan garuu, sanyiin walitti laaqama.

2-Dhimma fuudha heerumaa ol-guddisuu, gatii isaa olkaasu fi kabaja isaa mul’isuu. Nikeenyi namoonni walitti dhufan malee hin hundeeffamu, akkasumas, yeroo dheeraa turan malee addaan hin diigamu. Yeroo nikaah hidhatan, waliyyii fi ragaaleen ni barbaachisu. Ammas yommuu nikaah hiikan yeroo dheeraa turan. Ta’uu baannan nikeenyi akka tapha ijoolle ta’a. Takkamaan ijaaranii ergasii diigu. Kanaafu, iddaan dhimmi nikaah ykn fuudhaa heerumaa guddaa akka ta’e agarsiisa.

3- Yaada ofii jijjiruu fi gaabbun akka ishii deebifatuu fi haala gaariin waliin jiraatan nama hiikeef yeroo gahaa kennuu. Iddaan yeroo dheeraa waan qabuuf isaan lamaanu irra deebi’anii akka yaadanii fi walitti deebi’an carraa kennaaf. Kuni immoo maatii bittinaa’u fi miidhaa irraa eega.

4-Haqa abbaa manaa, faayda niiti fi haqa daa’imaa of eeggachuu fi haqa Rabbii subhaanahu wa ta’aala bakkaan gahu. Iddaa keessa haqa afurtu jira. Haqa abbaa manaa, haqa niiti, haqa daa’imaa fi haqa Rabbii (subhaanahu wa ta’aala). Kanaafu, iddaan haqoota kanniin akka eeggatan nama taasisa.

Gosoota Iddaa

Karaalee ittiin lakkaawanii fi herreegan irratti hundaa’u iddaan bakka sadiitti qoodama. 1ffaa-Marsaa laguutiin lakkaa’u, 2ffaa-ji’aan lakkaa’u fi 3ffaa- da’uumsaan lakkaa’u.

A. Iddaa marsaa laguutiin lakkaawwachuu

Dubartoonni armaan gadii iddaa isaanii marsaa laguutiin lakkaawatu.

1-Dubartii itti seenanii fi tan heeydi (laguu) argituu yoo taate

Namtichi dubartii takka erga fuudhee fi qunnamti waliin raawwatee ergasii yoo hiike, iddaan ishii marsaa lagu sadii ta’a. Rabbiin subhaanahu wa ta’aala ni jedha:

﴿وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ إِنْ كُنَّ يُؤْمِنَنَّ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَبُعُولَتُهُنَّ أَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ فِي ذَلِكَ إِنْ أَرَادُوا إِصْلَاحًا﴾

•Dubartoonni hiikkaman marsaa lagu sadii ofii isaanitiif eegu qabu. Yoo kan Rabbii fi Guyyaa Aakhiraatti amanan taan, waan Rabbiin gadaamessa isaanii keessatti uume dhoksuun isaaniiif halaalaa miti. Yeroo san keessatti yoo tolchuu (fooyyessuu) fedhan isaan deebifachuu keessatti irra caalaa mirga kan qaban dhiirsota isaaniiti. • Suuratu Al-Baqarah 2:228

Namtichi erga, •Nikaah sirraa buuse •jedheenii booda, ishiin lagu sadaffaa irraa erga qulqulloofte booda iddaan ishii ni xumurama. Kana jechuun abbaan warraa ishii nikaah sirraa buuse yoo jedheen, iddaa ishii haala kanaan lakkaawwatti: heeydi ni argiti ni qulqulloofti, ammas yeroo lammataaf heeydi ni argiti ni qulqulloofti, ammas yeroo sadaffaaf heeydi ni argiti ni qulqulloofti [1]. Yeroo sadaffaa kanatti erga heeydi irraa qulqulloofte booda iddaan ishii ni xumurama.

Yeroo iddaa lakkaawwattu dubartiin wantoota lama akka hin dhoksine, Rabbiin subhaanahu wa taanala ajaja. 1ffaa- ulfa garaa ishii keessa jiru, 2ffaa- heeydi (laguu). Lagu osoo argitu •Hin argine • jechuun kijibu hin qabdu. Ammas, heeydi tan hin argine taate osoo jirtu, •argee jira • jechuun sobuu hin qabdu. Rabbii fi Guyyaa Aakhiratti tan amantu yoo taate haqa himu qabdi. Taanuu baannaan ofii fi namoota biroo miiti.

2-Dubartiin qabeenya kennuun abbaa manaa ishii irraa addaan baate, iddaan ishii heeydi takka arguudha.

3-Tan zinaan irratti raawwatame- iddaa dubartii zinaa (sagaagalummaa) keessatti kufte ilaalchise, aalimoonni ilaalcha sadii qabu:

1ffaa- iddaan ishii irra hin jiru

2ffaa- iddaan ishii akkuma dubartii hiikkamte marsaa lagu sadii

3ffaa- heeydi takkaan qullaa •u

Rabbiin hundarra beekaadha, kanniin sadan keessaa kan irra caalaa sirrii fakkaatu, heeydi takkaan qullaa •uudha. Kana jechuun ulfa irraa qulluu taanuu mirkaneefachuuf heeydi takka argiti. Osoo ulfa irraa qulluu taanuu hin mirkaneefatin nama biraatti yoo dabalante, sanyiin walitti laaqama.

4-Dubartiin takka sababa ishiin Musliima taate fi abbaan warraa ishii kufrii irraa yoo turee ergasii isarraa addaan baate, iddaan ishii heeydi takka arguudha.

B- Daanuuumsaan iddaa lakkaawachuu

Dubartiin ulfa qabduu yoo hiikkamte ykn abbaan manaa ishii yoo irraa duan •e, iddaan ishii hanga

ĩ¼û`ùžøɛù•ù`ù'ù,,ùžù°øªù•ù±ù,,û;øɛùžøû;ù ùžøșù,,ù•øɛùžø-ùžù,,ù•ù‡ù•ù†ùžù‘
øɛùžù† ùšùžø¶ùžø¹û;ù†ùž òùžù û;ù,,ùžù‡ù•ù†ùžù‘úšĩ ħ

Dubartiin ulfaa iddaan ishii yeroo deessutti waan xumuramuuf akkuma deessen nama biraatti heerumu dandeessi. Garuu namni suni hanga ishiin dhiiga daa€™uumsaa irraa qulqullooftu ishiitti dhiyaachu hin qabu.

Dubartoonni armaan gadi yommuu hiikkaman ykn abbaan manaa isaanii duâ€™me jiâ€™aan iddaa lakkaawatu:

ĩ³⁴ ù`ùžù±ù,,ùžù`ù`ù“ù€ù`ù”ùš ùšùžø`ù`ø³ù;ù†ùž ù ù`ù†ùž ù±ù,,ù;ù ùžøù`ùšø¶ù`
 ù ù`ù† ù†ù`ù`ø<sup>3</sup>ùžøø¶ù`ùfù`ù ù; ø¶ù`ù†ù`ù±ø±ù;ø<sup>a</sup>ùžø`ù;ø^aù`ù ù; ù`ùžø¹ù`
 ø`ùžù`ø^aù`ù‡ù`ù†ùžù` ø«ùžù,,ùžù`ø«ùžø©ù`ø£ùžø`ù;ù‡ù`ø±ù–
 ù`ùžù±ù,,ùžù`ù`ù“ù€ù`ù”ùš ù,,ùžù ù; ùšùžøù`ø¶ù;ù†ùžùšĩ[¿];

2-Dubartii hiikkamte shakkitee“ dubartiin heeydi osoo argituu ergasii sababa hin beekkamneen heeydiin yoo dhaabbate, erga jiâ™a sagal turtee booda jiâ™a sadii iddaa lakkaawwatti. Haala kanaan waggaa tokko xumuruun nama biraatiif halaala taati.

Istihaada jechuun sababa dhibeetin ykn rakkoo biraatin dhiiga dubartii irraa dhangalaâ€™TMuudha. Dubartiin osoo istihaada argituu yoo hiikkamte, haala ishii irratti hundaaâ€™TMe iddaan ishii akkana taâ€™TMa:

- Page 3

4-Dubartii abbaan manaa irraa duâ€™e- dubartiin tan itti seenan taâ€™ii, tan itti hin seenne taâ€™ii, tan heeydi argitu taâ€™ii tan hin arginee taâ€™ii, ulfa yoo hin qabaatin abbaan manaa ishii yommuu irraa duâ€™u, iddaan ishii jiâ€™a afurii fi bultii kudhan. Ragaan kanaa:

وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ
أَشْهُرٍ وَعَشْرًا فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ فِي
أَنْفُسِهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

Isin irraas kanneen duâ€™anii niitii of duubatti dhiisan, isaan (niitiwwan kunniin) jiâ€™oota afurii fi guyyaa kudhan turuu qabu. Yeroo beellama isaanii guuttatan, waan isaan karaa gaariin nafsee ofii waliin hojjatan ilaalchise badiin isin irra hin jiru. Rabbiin waan isin hojjatan keessa Beekaadha. • Suuratu Al-Baqaraa 2:234

Dhiirsi niiti irraa yoo duâ€™e, niitin jiâ€™oota afurii fi guyyaa 10 turuu qabdi. Garuu wanti murtii kanarraa adda taâ€™u dubartii ulfa qabduudha. Dubartiin takka osoo ulfa qabduu abbaan manaa ishii yoo irraa duâ€™e, yeroon turtii ishii hanga deessu. Tarii jiâ€™a afurii gaditti dahuu dandeessi, tarii jiâ€™a afurii olitti dahuu dandeessi. Erga deessen booda nama feetetti heerumu dandeessi.

Kitaaba Nikah buusu buusuf: <https://islaama.files.wordpress.com/2020/01/nikah-buusu.pdf>

Gaafilee Iddaa

Barreefama kana irraa hangam hubatte, mee of madaali!

[WATU 4]

Kitaabban Wabii

[Sahih Fiqhu Sunnaah](#) -Jiildi 3 -fuula 317-327, Abu Maalik

[1] <https://islamqa.info/en/answers/12667/the-iddah-of-a-woman-divorced-by-talaag>

Date Created

April 15, 2019

Author

admin